

Deres referanse:

Vår dato:
15.12.2025

Vår referanse:
Siri Espe, interessepolitisk leder
siri@ungefunksjonshemmede.no

Innspill - Samfunnsøkonomiske konsekvenser av klimaendringer

Unge funksjonshemmede takker for muligheten til å komme med innspill til ekspertutvalget om klimatilpasning.

Unge funksjonshemmede er en paraplyorganisasjon for 38 organisasjoner av ungdom med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom. I Norge har mellom 15 og 18% av befolkningen en funksjonsnedsettelse eller en kronisk sykdom. Det gjør funksjonshemmede til Norges største minoritet. Det er derfor helt essensielt at også funksjonshemmedes organisasjoner inkluderes i klima- og miljøspørsmål og i arbeidet for et mer bærekraftig samfunn.

Hvordan vil framtidige klimaendringer påvirke ditt ansvars- eller interesseområde?

Fremtidige klimaendringer vil påvirke alle innbyggere i Norge, også personer med funksjonsnedsettelse. Hvordan funksjonshemmede vil påvirkes av klimaendringene vil avhenge av i hvor stor grad funksjonshemmede-perspektivet ivaretas og inkluderes i omstillingsarbeidet for å sikre at storsamfunnet er tilpasset klimaendringene.

For personer med funksjonsnedsettelse så handler dette kort sagt om å tenke helhetlig og sørge for løsninger som passer for hele befolkningen. I mange sammenhenger handler det om universell utforming. Når det eksempelvis utarbeides løsninger for økt bruk av kollektivtransport må det lages universelle løsninger som kan brukes av alle. Det kan ikke være sånn at kun deler av befolkningen skal kunne ta toget eller bussen til jobb eller studier, mens andre tvinges til å kjøre bil.

Når det utarbeides planer for bilfrie sentrum er det viktig at løsningene som lages kan brukes av alle. Først og fremst handler det om utforming av bymiljøene og sikre at disse er universelt utformet og tilgjengelig for alle. Videre er det sånn at enkelte funksjonshemmede i en del tilfeller har bil som eneste transportalternativ. Da må det være mulig å kunne kjøre bil i bilfrie sentrum, og også kunne kjøre el-bil. Enkelte funksjonshemmede har behov for spesialbygde biler, og frem til 1. november i 2026 har det ikke vært mulig å få dekket tilpasning av el-bil gjennom NAV. Fra 1. november åpnet NAV for at noen kan få el-bil som må ombygges, men NAV forventer at kun 45 av 600

biler i året skal være el-biler. Det gjør at funksjonshemmede ikke har et reelt valg til å kjøre mer miljøvennlig og tvinges til å gjøre mindre miljøvennlige valg.

Funksjonshemmede rammes ekstra hard av klimakatastrofer

Funksjonshemmede er en av de mest utsatte gruppene når det kommer til klimakatastrofer. Dårlig infrastruktur gjør at funksjonshemmede rammes ekstra hardt når en klimakatastrofe inntreffer. Det er derfor behov for planer for hvordan ivareta funksjonshemmede når klimakriser inntreffer.

I beredskap mot utfordringer som klimakrisen og naturtap forårsaker så har det flere land innført økt selvforsyning, beredskap og kompetanse på beredskap som viktige mål for samfunnet. Flere lokalsamfunn har begynt med beredskapslagre. Det gis jevnlig informasjon knyttet til ekstremvær og andre kritiske situasjoner og Norge har innført bruken av digitale varslingstjenester. I tråd med en slik sikkerhetsutvikling må myndighetene og beslutningstakere som utvikler nødvendige sikkerhetstiltak sikre universell bruk av disse produktene. Digitale varslingstjenester må kunne oppfattes og forstås av personer med nedsatt syn eller nedsatt hørsel. Der det legges opp til samlingspunkt, fluktruter eller fellesrom for nødsituasjoner så bør disse være mulig å komme seg til selv, om man benytter elektrisk eller manuell rullestol og andre tilrettelagte verktøy.

Når beredskapslagre blir vanligere, som ved at staten har gått fra å anbefale 3 dager med provianter til 7, så bør det settes inn tiltak som kan sikre personer som ikke kan skaffe disse produktene selv bistand til å ordne det. Det kan være personer med nedsatt bevegelighet eller som har utfordringer knyttet til tunge løft.

Helhetlig er det viktig å tenke på at klimatilpasning og strukturer i samfunnet vi må endre for å bedre håndtere ekstremvær, naturfenomener og klimakrisen ikke kan gjelde bare en majoritet i samfunnet. Det må lages gode og tilgjengelige metoder for at også personer med funksjonsnedsettelse kan forbli trygge og informerte i et klimatilpasset samfunn.

Hvorfor oppstår disse konsekvensene? Finnes det hindringer for klimatilpasning på ditt område?

Hovedårsaken til at personer med funksjonsnedsettelse både rammes hardest av klimaendringer, og i minst grad får delta i omstillingsarbeidet, er at funksjonshemmede-perspektivet veldig ofte glemmes. Funksjonshemming har tradisjonelt blitt sett på som et medisinsk problem som må fikses, ikke en konsekvens av samfunnsskapte barrierer. Det gjør at utfordringene og barrierene funksjonshemmede møter i samfunnet, og løsningene for å inkludere funksjonshemmede, ofte kommer i siste rekke, etter at hovedløsningen er på plass.

Videre har funksjonshemmedes organisasjoner hatt fokus på helse, utdanning, arbeid og fritid i sitt politiske arbeid, og lite på klima, miljø og store prosesser som er viktige for den helhetlige samfunnsutviklingen. Årsaken til dette er primært at driftstilskuddet Unge

UngFunk

Unge
funksjonshemmede

funksjonshemmede og lignende organisasjoner mottar ikke er tilstrekkelig til å kunne jobbe på alle aktuelle områder. Unge funksjonshemmede opplever at det er en grunntanke om at funksjonshemmedes organisasjoner kun skal jobbe med saker som særlig angår funksjonshemmede. Når driftstilskuddet reflekterer denne tanken medfører det at funksjonshemmedes organisasjoner må nedprioritere og jobbe med store samfunnsaktuelle saker, som klima og miljø. Dette kan få alvorlige konsekvenser i fremtiden, da gruppen står i fare for å glemmes i den helhetlige samfunnsutviklingen.

Mange ungdom og unge voksne som vokser opp i dag er opptatt av klima og miljø. Det gjelder også funksjonshemmede. Ungdom og unge voksne med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom er også opptatt av et bærekraftig samfunn både nå og i fremtiden. For å sikre at samfunnet dreier i en stadig mer klimavennlig og grønn retning må alle være med å dra lasset. For at funksjonshemmede skal kunne være med må det, som nevnt, tenkes helhetlig og universelt, slik at vi alle kan gjøre de samme tilpasningene til en mer klimavennlig livsstil. Dette for å unngå at funksjonshemmede ikke inkluderes i arbeidet, og at en ekskludering av funksjonshemmede bidrar til ytterligere utenforskap og diskriminerende praksis.

Med vennlig hilsen,

Ingvild Østli
Generalsekretær

Siri Espe
Interessepolitisk leder